

Numărul 11

C.P.N.

Gazeta scătiilor

"Les oiseaux de même plumage s'assemblent sur même rivage"
Foaie pentru minte, inimă și natură a clubului C.P.N. SCATII

La Gazette des Tarins

Jurnal imprimit clandestinement à l'intention des c.p.n.

Un paradis al înaripatelor

Bogăția avifaunei Deltei Dunării a făcut ca acest tărâm unic al țării noastre să fie cunoscut pretutindeni drept un paradiș al păsărilor, mai ales după ce etnograful și naturalistul Hugo Bernatzik publica în 1929 carte-album "Ein Vogelparadies an der Donau", urmată la câțiva ani de "Riesenpelikane" și apoi "Vogelparadies". Pe atunci, acel "paradiș al păsărilor" era constituit în același timp de Bălțile Ialomiței și ale Brăilei, alături de delta ca atare, dar ulterior, în anii '60, când aproape întreaga suprafață dintre brațele Dunării între Călărași și Brăila a fost asanată și transformată în culturi agricole, apelativul de "Vogelparadies", de rezonanță internațională, s-a restrâns

asupra deltei. Nu pentru mult timp însă, căci pe de-o parte progresiva diminuarea a abundenței multor specii, iar pe de altă parte restrângerea posibilităților de vizitare a deltei de către ornitologi străini, a făcut ca după 1970-1975 interesul față de paradișul reprezentat de acest teritoriu să scadă treptat. Pentru că din nou, în anii '80, delta noastră să revină în atenția naturaliștilor din lumea întreagă, după ce s-a aflat pretutindeni de aberantele planuri de transformare a ei în culturi agricole, elește piscicole și plantații de plopi. În ultimii ani, interesul internațional față de Delta Dunării a cunoscut o altă orientare, îndreptată spre sprijinirea autorităților române în eforturile lor de redresare și conservare a

ecosistemelor deltaice.

Avifauna deltei cuprinde în total aproximativ 300 de specii, dintre

asiatice sau nord-siberiene.

Doar din aceste succinte considerații se poate înțelege valoarea ornitológică a Deltei Dunării și interesul național și internațional pe care îl susținează avifauna sa.

Pentru a înțelege modificările suferite de avifauna deltei în perioada post-belică trebuie să ne întoarcem în timp până în anul 1949, an în care se declanșează două dintre cele mai aberante acțiuni de stat îndreptate împotriva avifaunei țării: combaterea păsărilor ihtiofage și combaterea păsărilor răpitoare, ambele sub pretextul total nefondat științific și practic al pagubelor pe care aceste păsări le-ar produce economiei socialiste!

Combaterea păsărilor ihtiofage, deci pelicanii, cormorani, stârci și egrete, corcodei etc. (inclusiv specii protejate de lege), desfășurată intens între anii 1940-1957 și continuată până în 1962 a fost cea mai teribilă lovitură dată de om acestor păsări și

Gânduri despre păsările deltei

care cca. 180 cuibăresc aici, fie în habitatele palustre, fie în cele forestiere sau terestre. În deltă coexistă specii de origini biogeografice diferite, unele de origine europeană, altele de origine ponto-sarmatică, dar de asemenea unele specii de origine asiatică (inclusiv tibetană) sau mediteraneană. Aici se găsesc specii complet necunoscute în centrul sau vestul Europei, unele dintre ele în efective importante. În diferite perioade ale anului prin deltă trec păsări de pasaj, în drumul lor din nordul Eurasiei spre bazinul mediteranean sau Africa, iar pentru altele delta, dar mai ales complexul lacustru Razelm - Sinoe și apele litorale ale Mării Negre, constituie cartiere de iernare. Uneori apar chiar și păsări rătăcite din îndepărtate tinuturi central-

Tehnici de observare a păsărilor

- Nu arătați niciodată pasărea cu degetul; este cea mai bună modalitate de a o face să zboare;

- Apropierile de un loc cu păsări se pot face pe jos, pe bicicletă, iar numeroase observații se pot face lângă sau din mașină;

- Pentru a vă apropi de o pasare, înaintați pe ocolite, încercați să ajungeți în spatele ei și păstrați această apropiere la o distanță rezonabilă;

- Faceți pauze frecvente și observați atitudinea păsării (alarmă, semne de nervozitate, ori de neliniște);

- Evitați toate gesturile bruște;

- Binocul trebuie ridicat încet;

- Nu fixați niciodată pasărea în ochi, ea se va întoarce și va zbura în direcție contrară;

- Deplasați-vă întotdeauna cu suplete și în liniste, reducând la minimum conversația și zgomotele;

- În timpul deplasărilor încercați pe cât posibil să vă disimulați cât mai bine folosind accidentele de

- Rămâneți perfect imobil, lipit de un trunchi, tufiș sau buturugă;

- Cum numeroase păsări sunt foarte mobile și curioase, le veți putea observa de foarte aproape. Folosind această tehnică am putut observa pițigoi, păntăruși, aușei, la mai puțin de 1 m. S-a întâmplat chiar ca un măcăleină să mi se aseze pe cap, un pițigoi călugăras să vină să-și hrănească puișorii într-o scorbură la câțiva cm de nasul meu sau o pitulice fluierătoare să își hrănească puișorii în timp ce eram așezat alături de cuibul ei.

J. Dorst

teren sau alte repere și purtând îmbrăcăminte de camuflaj;

- Dacă nu vreți să fiți reperat, priviți totdeauna pe lângă tufișuri sau printre crengi, nu pe deasupra, căci în acest caz capul sau silueta vi se vor profila pe cer;

- Se pot folosi și alte metode de observare (de exemplu la pândă);

exemplu că pasărea se găsește la ora 10 în extremitatea stângă a movilei din mijloc. Aceasta înseamnă că pentru a vedea și deosebi pasarea respectivă trebuie să tragem o linie imaginară ce pleacă de la stâncă din mijloc spre stânga, această linie având aceeași poziție cu acul cea-sului la ora 10.

Ilie Hoza

OBSERVAȚII ORNITOLOGICE

- SPECII RARE

În toamna anului 1996 și iarna 1996/1997 în România au fost observate următoarele specii considerate ca rarități pentru teritoriul țării.

Tabăra ornitologică organizată de grupul Milvus (filiala SOR Mureș) pe grindul Chituc (parte componentă a Rezervației Biosferei Delta Dunării) în toamna anului 1996 a dus la identificarea a două specii siberiene de pitulici, aflate în migrație accidentală spre Europa. Este vorba de *Phylloscopus proregulus* și *Phylloscopus trochiloides*, câte un exemplar din fiecare specie capturându-se în plasele de inelare.

Corcodelul urechiat (*Podiceps auritus*) - un exemplar a fost observat de Dan Munteanu pe lacul Sărături Murighiol, județul Tulcea în 4 septembrie 1996.

Sitarul de mal nordic (*Limosa lapponica*) - a fost văzut un exemplar la Câmpenești

(județul Cluj) între 22 - 29.09.1996 (D. Munteanu, S. Dîrjan).

Pescărușul răsăritean (*Larus ichthyaetus*). Edmund Ballon și F. Ilisei semnalează în 14.01.1997 trei exemplare pe canalul Sulina, în aval de Crișan; în aceeași zi la Baia de Sud, Sulina, sunt văzute patru exemplare (E. Ballon, C. Condratov, M. Baciu). Două exemplare au mai fost semnalate de către Mihai Marinov și Dan Hulea la Portița - Periboina (litoral) în data de 15.01.1997.

Rața arămie (*Oxyura leucocephala*) - a fost văzută pe lacul Techirghiol (două exemplare) în 21.01.1997 de către Gabriel Bănică și pe un bazin din Mangalia Nord în 22.01.1997 (D. Munteanu, S. Dîrjan).

Nisiparul (*Calidris alba*) - un grup de 12 exemplare era prezent la Mamaia pe plajă în 21.01.1997 (D. Munteanu, S. Dîrjan).

Barza albă pe Internet

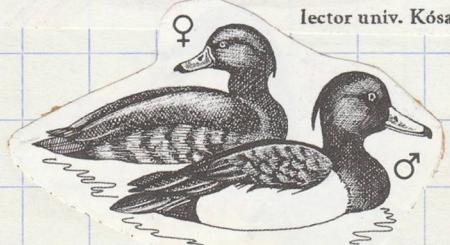
Deoarece Internetul reprezintă cea mai directă, rapidă, eficientă și nu în ultimul rând ieftină modalitate de a prezenta ornitologilor și tuturor interesaților din toată lumea datele noi despre răspândirea, cuibăritul, migrația etc. berzei albe din România, am decis să relizez la începutul lunii decembrie o pagină web dedicată berzei albe din țara noastră. Această pagină este prima pagină ornitologică de pe Internet realizată în România și poate fi citită la următoarea adresă:

<http://www.geocities.com/CapeCanaveral/Hangar/2379>

Pagina conține următoarele secțiuni: 1. Barza albă (prezintă pe scurt biologia speciei), 2. Rezultatele recensământului din România din anul 1997, 3. Date privind migrația berzelor din România (1997), 4. Protecția berzelor din România, 6. Legături spre alte pagini web care conțin date despre berze. Din aceste secțiuni deocamdată este finalizată și poate fi citită 3-a secțiune și este în curs de finalizare ultima secțiune. Pagina este scrisă în limba maghiară, dar în curând va putea fi citită și în limba engleză.

Spre deosebire de revistele și plantele tipărite, pagina web poate fi modificată și astfel conținutul lui va fi readus la zi în mod continu. Un alt avantaj îl reprezintă adresa e-mail atașată paginii prin care pot fi contactat direct de cel interesat.

lector univ. Kósa Ferenc

MEDIU AMBIENT

Fundația de Mediu World Wide Fund for Nature (WWF)

Langsam

wird's

zu heiß!

Denn in Deutschland wird der Klimawandel klimatische Veränderungen, die die Erde und Menschen beeinflussen. Das führt zu einem Anstieg des Meeresspiegels und zu einem Anstieg der Temperatur. Dies ist ein Ergebnis der Klima-Novelle des WWF mit Ihren Unterstützern und vielen Spendern (Standesbericht 2000, Dr. Beck, El. 266/04, Oekodaten "Klima-Novelle").

Werden Sie jetzt **klima-aktiv!**

Responsible vom 17. September 1997
Städte, Unternehmen und Haushalte 93.000 Jahre

Germania oferă prin paginile sale de web o amplă paletă de teme de mediu. Fie că este vorba de protecția climatică, de salvarea balenelor sau de apele freatiche infestate cu pesticide - WWF oferă fapte, adrese pentru informații amănunțite, luând poziție. Fundația de Mediu World Wide Fund of Nature Germania descrie amănunțit proiectele sale din întreaga lume precum și campaniile de apărare a planetelor, animalelor și zonelor naturale periclitante. Stiri actuale, informații de presă și legături cu alte organizații WWF completează oferta online. WWF informează „din înșărcinarea naturii“ la adresa: <http://www.wwf.de>

Specii noi pentru fauna României

În tabăra ornitologică organizată de grupul nostru pe grindul Chituc la 12.10.1997 am reușit să capturăm câte un exemplar al speciei *Lanius isabellinus* (denumită sfârncioc de deșert), respectiv la 23.10.1997 *Sylvia nana* (denumită silvie de deșert). Despre ambele specii s-au făcut fotografii doveditoare și deasemenea descrieri, iar după înelarea acestora au fost eliberate.

În perioada taberei am reușit să identificăm și o chiră polară (*Sterna paradisea*), de menționat fiind faptul că până în prezent specia a fost incertă, neexistând exemplare colectate în muzeu și nici fotografii doveditoare. Pasarea din 18 octombrie a staționat mai multe zile în zona taberei astfel reușind să pregătim numeroase fotografii.

Sándor D. Attila, Papp Tamás, Kelemen A. Márton, Sándor K. Attila

Migrans pe Internet

În Ianuarie va fi finalizată pagina web a Migransului. Lângă întregul conținut a numărului din decembrie va fi prezentată și o selecție din numerele anterioare. Versiunea provizorie poate fi vizitată pe locația:

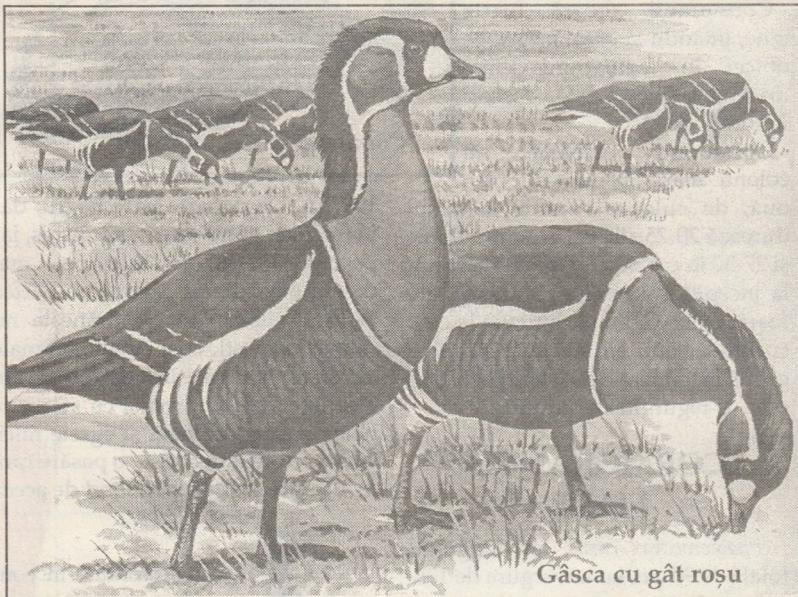
<http://www.geocities.com/CapeCanaveral/Hangar/2379/>

GÂSCA CU GÂT ROSU

Dintre neamurile de gâște care trăiesc sau poposesc temporar în țara noastră, singura specie care are culoarea roșie în penaj este **GÂSCA CU GÂT ROSU**, numită științific *Branta ruficollis*.

Gâșca cu gât roșu are lungimea totală de 52-56 cm, anvergura de 120-130 cm, iar greutatea de cca. 1 kg. Penajul ei are trei culori, distribuite sub forma unor pete cu contururi clar delimitate: negru, alb și roșu

O lungă perioadă de timp, gâșca cu gât roșu și-a petrecut iarna în ținuturile de la sudul Mării Caspice, mai ales în Iran, și doar exemplarele solitare sau mici grupuri ajungeau întâmplător în Europa (inclusiv în țara noastră). Primul exemplar cunoscut în România a fost colectat în 1890 în Câmpia Transilvaniei (el se păstrează în Muzeul de Științele Naturii din Aiud), iar majoritatea observațiilor ocazionale din prima

Gâscă cu gât roșu

cărămiziu. Partea superioară a capului, spatele, aripile, abdomenul și coada sunt de culoare neagră; obrajii, gâțul și gușa sunt roșu închis. Penele aflate deasupra și dedesubtul cozii sunt albe, iar pe laturile capului, de-a curmezișul pieptului și pe laturile corpului se află de asemenea dungi sau pete albe. Ciocul și picioarele sunt negre. Păsările tinere se deosebesc de adulții prin coloritul lor mai șters.

Gâșca cu gât roșu cuibărește în nord-vestul Siberiei, în tundră. Aici își amenajează un cuib în ierburile dese din jurul apelor, în care depune câte 4-6 ouă. În luna septembrie, când puii sunt pe deplin dezvoltăți, păsările migrează spre ținuturi sudice mai calde.

cesibile omului, mai ales în cursul iernii. Mici grupuri se răspândește și în estul Munteniei, pe lângă lacurile de aici, sau în lunca Dunării de jos.

În fiecare dimineață gâștele zboară din locurile de înnoptă spre câmpurile agricole, căutând mai ales culturile cu grâu de toamnă și orz, iar seara se întorc înapoi. În cursul zilei, pe la prânz, caută apă de băut, după care revin pe câmp. Zborul miilor de gâște, de toate speciile, atât dimineață cât și seara, constituie un spectacol de neuitat pentru toți cei ce îndrăgesc păsările.

Decembrie este luna care ne oferă cele mai mari șanse de a observa gâștele cu gât roșu în Dobrogea. Dacă iarna devine mai aspiră (cu îngheț, zăpadă și viscol), cele mai multe păsări se retrag spre sud, trecând în Bulgaria. Dar chiar și de acolo, o parte dintre ele vin zilnic în sudul Dobrogei noastre, pentru a se hrăni pe câmpurile neacoperite de zăpadă.

Identificarea gâștelor cu gât roșu în teren nu este dificilă. De la distanță se deosebesc de gârlile în primul rând prin faptul că de obicei nu zboară în formații liniare, ci în stoluri cu formă neregulată și în același timp mereu variabilă. Mai de aproape se disting, firește, culorile contrastante ale penajului. Glasul lor este de asemenea diferit de cel al gârlilei mari sau al gâștei de vară, putându-se transcrie ca un "chi-uic" repetat.

Gâșca cu gât roșu este inclusă pe lista celor mai pericolite specii de păsări care trăiesc (temporar) în Europa, depunându-se eforturi internaționale în scopul protejării ei, atât în ținuturile de cuibărit din nordul îndepărtat, cât și în cele de iernare din sud-estul Europei. Pe plan internațional ea este ocrotită prin Convenția pentru Conservarea Vieții Sălbatici și a Habitatelor Europene (Bernă, 1979; semnată de România în 1993), iar pe plan național prin legea fondului cinegetic și a protecției vânătului (1996). Ca atare, vânarea sau capturarea să sunt strict interzise.

D.M.

POLITICĂ DE MEDIU

Biodiversitate: Conferința ONU cu privire la Diversitatea Speciilor

Scăderea numărului de specii concură la distrugerea uneia dintre cele mai importante avuții ale Pământului. În luna mai, oamenii de știință și politicienii vor încerca să găsească soluții de salvare a florei și faunei de pe planeta noastră.

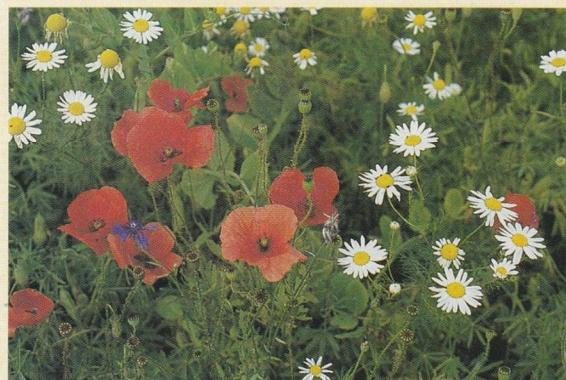
Mediul ambiental se constituie din două componente - elemente și formele de viață. Prima categorie este distrusă mai ales prin complementaritate - prin emanațiile de substanțe nocive în aer, în

O raritate: barza neagră

apă și în sol. În cazul formelor de viață, daunele se concretizează prin reducere - restrângerea spațiilor vitale și a speciilor ce le populează. Există însă și o altă deosebire: problemele legate de poluarea mediului se bucură de ani de zile de un înalt grad de prioritate. Despre diminuarea diversității speciilor, a „biodiversității“ - după cum este cunoscută totalitatea viețuitoarelor și ecosistemelor - informațiile sunt oferite cu mult mai rar. În majoritatea cazurilor, opinia publică nu se simte vizată decât atunci când defrișările prin incendierea pădurilor tropicale ating un nou punct culminant sau când o specie deosebit de simpatică de mamifere este amenințată cu dispariția. Această modalitate discriminatorie de a privi lucrurile nu este justificată. Diminuarea diversității speciilor conduce la distrugerea uneia dintre cele mai importante „avuții“ ale lumii. Căci

diversitatea informațiilor genetice se constituie ca element primordial pentru adaptabilitatea vieții la condițiile în continuă schimbare de mediu. De aici rezultă că ea trebuie să fie tratată cu mai multă atenție și acordându-i-se ajutorul necesar. Următoarea conferință dedicată biodiversității își propune această temă. La bază se află Convenția cu privire la Diversitatea Biologică. Asupra acesteia s-a convenit la Rio de Janeiro în 1992 în cadrul Conferinței ONU dedicate mediului și dezvoltării, ce a intrat în vigoare în 1994. Până acum, convenția a fost semnată de 174 de state. Cea de-a patra conferință a statelor semnatare ale Convenției ONU, dedicată protecției diversității biologice, va avea loc la Bratislava în perioada 4-15 mai. Inaugurarea ce va avea loc în capitala slovacă este considerată de către oamenii de știință și de către politicieni ca un termen limită, scadent de multă vreme. Se așteaptă referate cu privire la starea biodiversității din statele semnatare. Reprezentanții vor prezenta și un inventar al pașilor întreprinși până în acest moment pen-

Luncile din Mazuria (Polonia) - ecosisteme bogate în specii

tru rezolvarea problemei.

Referatele, ce vor oferi o imagine la nivel mondial, vor avea drept urmare importanțe recunoașteri - alimentând și titlurile ziarelor. Mai puțin surprins vor fi organizațiile internaționale ce se străduiesc cu disperare să mențină flora și fauna. Căci organiza-

Ursul: 600 trăiesc în Slovacia

iile non-guvernamentale, care includ printre altele programul de mediu al ONU (Unep) și „International Union for the Conservation of Nature's Species Survival Commission“ (SSC), sunt deja în posesia unui bilanț clar al deprimantei stări de fapte. La acest nivel se apreciază că în fiecare zi dispar 70 până la 300 de specii. Unep indică cifra etalon de 137. Dar, faptele nu se rezumă la atât. Documentul dat publicitatii în octombrie 1996 de către

SSC, intitulat „Animals in the Red: Mounting Evidence of Jeopardy to the World's Species“, vorbește de faptul că un sfert din totalul mamiferelor este „amenințat cu dispariția“. 23 din 27 de ordine ale păsărilor cuprind specii amenințate.

Conform datelor furnizate de Fundația Euronatur, în Europa Centrală de Vest nu mai există în prezent nici un singur lup. Situația este cu totul alta în Europa Centrală de Est. Doar în Slovacia trăiesc 350 de lupi. În România, ample zone carpatine sunt acoperite de codri. Aici trăiesc cele mai multe exemplare de mari mamifere din

Râsus: încă mai există

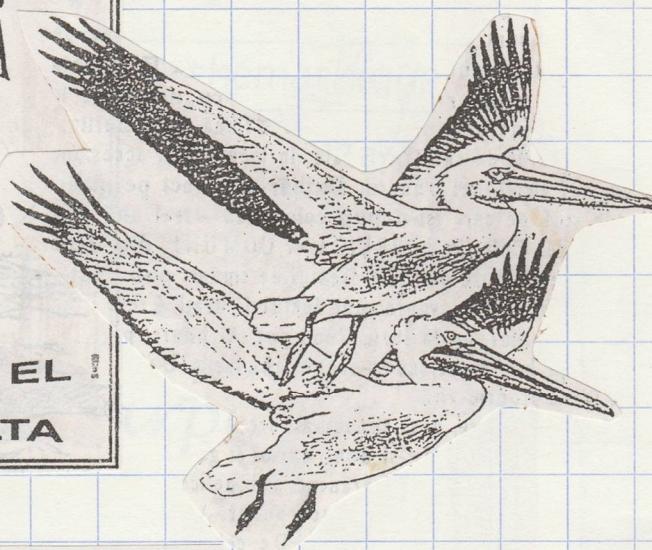
Europa - de exemplu, o jumătate dintre urșii ai Europei. Prin alegerea Bratislavei ca loc de desfășurare a conferinței, se dorește accentuarea rolului ce îl joacă mediul natural neașteptat. Căci fără efectivele de animale periclitante, ce trăiesc în Europa Centrală și de Est, supraviețuirea numeroaselor specii europene nu ar mai fi posibilă.

Terry Swartzberg

Alte informații:
<http://www.biodiv.org>

Castorul - încă poate fi observat pe Elba

Pelicanul are o deosebită valoare faunistică și științifică, iar Delta noastră adăpostește 90% din efectivul european al speciei. Ambele specii de pelican sunt declarate monumente ale naturii și beneficiază de protecție integrală atât în Delta cât și în restul țării.

Stiați că.....

.... pelicanii (*Pelecanus sp*) și cormoranii (*Phalacrocorax sp.*) nu au glande salivare ?
.... eliminarea resturilor nedigerate pe cale bucală nu este specifică numai răpitoarelor ?

Astfel, măcăleinandrul (*Erythacus rubecula*), sfrânciocii (*Lanius sp*), corvidele, sturzii (*Turdus sp*) regurgitează de asemenea părtile dure ale insectelor sau cozile tarzi de semințe ?

.... în ultimii 300 de ani au dispărut din ornitofauna mondială 78 de specii de păsări, din multiple cauze: vânate de către om, distruse datorită animalelor introduse tot de către om (șobolani, câini, pisici), defrișări, desecări etc ?

De notat faptul că mai mult de 75 % din speciile dispărute trăiau pe insule.

.... păsările au 2 glande tiroide? Secreția lor influențează caracterele sexuale secundare, procesul de creștere și năpârlirea ?

.... bufnița polară (*Nyctea scandiaca*) rezistă la geruri de până la - 50° C. Depunerea ouălor se face în perioada scurtei veri polare când timpul s-a mai încălzit. Punta constă din 5 - 9 ouă depuse direct pe sol.

.... lăstunul de mal (*Riparia riparia*) cuibărește în zonele cu maluri argiloase abrupte. El este capabil să-și sape în aceste maluri o galerie de până la o jumătate de metru lungime, adevărată performanță pentru o pasare de numai 13 cm și 14 gr ?

.... gaia roșie (*Milvus milvus*) pentru a se hrăni nu pregetă să fure prada altor specii de păsări răpitoare? În acest scop, ea survolează cuiburile de șoim călător (*Falco peregrinus*) și profitând de un moment de neatenție din partea șoimului, îi fură prada destinată hrăririi puilor.

.... vrăbiile (*Passer domesticus*) fac parte din aceeași familie de păsări în care sunt cuprinse și păsările țesător din Africa (familia Ploceidae) ?

Mii de mulțumiri revistelor „ALCEDO”, „MIGRANS” și „Le Nierson”.

Grupul redacțional : Yves Hoza (șeful), Relu, Nelu, Gabi iar la computer
Dani

Adresa : Anieș, str.: V. Anieșului, cod 4531, Bistrița-N.